

Posudek vedoucího diplomové práce

Bc. Porvazníková Lenka

Typológia a distribúcia luxusných šperkov „veľkomoravského“ štýlu na území Čiech a Slovenska

Ústav pro archeologii FFUK, 2023, 111 s.

Bc. Lenka Porvazníková v diplomové práci přímo tematicky i metodicky navázala na svou bakalářskou práci. Hlavním předmětem zájmu se i tentokrát stalo tradiční téma naší raně středověké archeologie - exkluzivní velkomoravský šperk na území střední Evropy. Jeho téměř výlučným nálezovým prostředím na území dnešní ČR a na Slovensku jsou pohřebiště, která vedle samotných artefaktů poskytují řadu dalších klíčových informací o raně středověkých společnostech. Zatímco v rámci bakalářské práce vycházela autorka z katalogu a databáze šperků z několika desítek největších pohřebišť na území dnešní Moravy a Čech, úkolem navazující magisterské práce bylo katalog doplnit o zbývající lokality a vytvořit tak pokud možno kompletní obraz. Katalog byl navíc doplněn o nálezy ze Slovenska a pohřebiště v Zalaváru v dnešním Maďarsku. Bylo tedy možné komparovat různé aspekty v různých geografických regionech. Na nově analyzovaném materiálu sledovala autorka stejné aspekty jako v případě bakalářské práce za účelem vzájemné kompatibility. V první řadě šlo o sledování geografické distribuce luxusních šperků různých typů s cílem případné identifikace dílenských či distribučních okruhů. Vedle toho nabízí kombinace archeologických a antropologických dat možnost sledování vazeb mezi věkovými skupinami zemřelých dívek a žen a početností kolekcí šperků, které je doprovázely na poslední cestu, jinými slovy, zda věk úmrtí nějak ovlivňoval následné „bohatství“ výbavy uložené do hrobu.

První část práce tedy představuje samostatnou analýzu pohřebišť, které nebyly obsaženy v bakalářské práci. Heuristickým východiskem bylo hodnocení úctyhodných 26 lokalit, z nichž pocházelo celkem 361 kusů šperků. Velkou část z nich se podařilo přiřadit ke stávajícím typům B. Dostála, pro část vytvořila autorka typy nové. Každý předindustriální šperkařský produkt je v jistém smyslu originálem, přiřazení některých exemplářů k nutně idealizovaným typům proto může být přirozeně předmětem diskuse. Téma, které mohlo být nepochybně reflektováno ve větší míře jsou technologické aspekty výroby šperků a analýzy jejich materiálového složení. V celkovém objemu dat byla ale jistá míra generalizace nezbytná. Mnohem hlouběji také měla být předestřena debata o původu a absolutním datováním velkomoravského šperku (např. vzít v potaz nová absolutní data k pohřebišti na SZ předhradí Pohanska u Břeclavi, která svědčí o jejich užívání hlouběji do 10. století). Váhu celkovému vyhodnocení by také dodala korelace typů náušnic a gombíků nalezených v jednom hrobovém celku. Výsledky analýzy jsou tak podány poněkud mechanicky bez nabídnutí jasných odpovědi na klíčové otázky. Výtky bych měl i řešení druhé sledované otázky. Vedle souhrnné statistiky počtu šperků v jednotlivých věkových kategoriích zemřelých bylo vhodné vyjádřit také statistiku podle počtu zastoupených šperků a také alespoň výběrově i případné lokální či regionální rozdíly. Nový rozměr by do diskuse vnesl také pokus o interpretaci výsledků analýz z hlediska historické antropologie, především ve vztahu k diskusi o postavení dětí a žen v raně středověké společnosti.

Diplomové práce Bc. Lenky Porvazníkové nicméně podle mého názoru naplňuje nároky kladené na magisterskou práci, s ohledem na uvedený výtky ji nicméně navrhuji hodnotit stupněm „velmi dobře“.

V Praze 22. 8. 2023

PhDr. Ivo Štefan, Ph.D.